

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 380/2021
22.08.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хаџића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Миљан Милановић, адвокат из ..., против тужене Апотеке „Шабац“ из Шапца, чији је пуномоћник Негослав Гачић, адвокат из ..., ради поништаја решења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1229/20 од 07.10.2020. године, у седници већа одржаној 22.08.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија тужиоца, па се **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1229/20 од 07.10.2020. године, у ставу другом изреке, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Шапцу П1 123/17 од 08.03.2018. године у делу става првог изреке, којим је поништено као незаконито решење тужене број .. од 01.09.2017. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду и обавезана тужена да тужиоца врати на рад, као и у ставу другом изреке, и одбија као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова парничног поступка.

ОДБАЦУЈЕ СЕ, као недозвољена, ревизија тужиоца изјављена против решења садржаног у ставу првом изреке пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1229/20 од 07.10.2020. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка у укупном износу од 33.000,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Шапцу П1 123/17 од 08.03.2018. године, ставом првим изреке, поништено је као незаконито решење тужене .. од 01.09.2017. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду и обавезана је тужена да тужиоца врати на рад и распореди га на послове који одговарају његовој стручној спреми и радној

способности. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1229/20 од 07.10.2020. године, ставом првим изреке, првостепена пресуда је укинута у делу којим је обавезана тужена да тужиоца распореди на послове који одговарају његовој стручној спреми и радној способности и у том делу захтева тужба је одбачена. Ставом другим изреке, у преосталом делу првостепена пресуда је преиначена, тако што је одбијен тужбени захтев да се поништи као незаконито решење туженог од 01.09.2017. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду и да се обавезе тужена да тужиоца врати на рад и обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове поступка у износу од 105.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, из свих законских разлога.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011....10/2023, у даљем тексту: ЗПП), Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је ... и био је запослен код тужене на неодређено време. По анексу уговора о раду од 18.09.2012. године обављао је послове на радном месту „...“ са истовременим проширењем обима посла тог радног места пословима „службеника за ...“. Правилником о организацији и систематизацији послова од 29.09.2014. године код тужене је систематизовано 28 радних места, међу којима је и радно место „... са пословима службеника за ...“ на којем је тужилац радио, а за које је предвиђена висока стручна спрема - ... факултет, академске студије првог и другог степена и утврђен је опис послова тог радног места. Одредбом члана 41. Правилника прописано је да ће се, у случају укидања послова и радних задатака или смањене радне способности запосленог, запосленом доделити други посао и радни задатак сагласно његовој стручној спреми и радним способностима. Министарство здравља РС је дало сагласност на акт о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места од 05.02.2016. године, којим је број извршилаца усклађен са максималним бројем запослених на неодређено време код тужене (99), а који је утврђен Одлуком о максималном броју запослених на неодређено време у систему државних органа, систему јавних служби, систему Аутономне покрајине Војводине и систему локалне самоуправе за 2015. годину.

Тужилац се 06.12.2016. године писаним путем обратио директору тужене и указао да су комисије које су код туженог вршиле попис робе биле незаконито састављене, што је за последицу имало и незаконитост самог пописа. Реакције директора није било, па је тужилац као грађанин дао обавештење МУП-у РС, ПУ у Шапцу 03.03.2017. године у којем је навео да је после завршетка ванредне ситуације 2014. године због поплава на територији Републике Србије, код тужене у виду хуманитарне помоћи допремљена неутврђена количина пелена за бебе различитих произвођача које нису евидентирани у пословним књигама, да је један део дистрибуиран по апотекама у склопу тужене, а да се преостала количина налази у

сталном централном магацину тужене. С тим у вези, органу МУП-а је наложено прикупљање потребних обавештења, по упуту Округног јавног тужилаштва у Шапцу. На захтев суда МУП РС, ПУ у Шапцу доставила је обавештење од 13.02.2018. године у коме је између осталог наведено да предистражни поступак до дана састављања дописа није покренут против било ког лица. Убрзо након достављања обавештења Полицијској управи, тужилац је сачинио и Управном одбору тужене доставио 20.03.2017. године извештај интерне контроле у којем је указао на неправилан састав и неправилан рад Комисије за попис и указао да пописом није обухваћена роба у објекту „Стари централни магацин“ који се налази на локацији ... у Шапцу, а ради се о већој количини пелена разних произвођача и другим робама, са предлогом да се оформи комисија која би утврдила порекло пелена, када су се и како нашле у објекту тужене и зашто нису евидентирани у пословним књигама. Ове радње тужилац је предузео током 2017. године, коју као и 2016. годину карактерише пословање са губицима, конкретно таквим да је 01.08.2016. године тужена била у блокади за износ потраживања у принудној наплати од 152.595.194,45 динара.

У таквим условима, евидентно отежаног пословања, број систематизованих радних места код тужене је смањен. Смањење у односу на систематизованих 28 радних места по Правилнику о организацији и систематизацији послова од 29.09.2014. године, којим је било систематизовано радно место на ком је тужилац радио, одвијало се тако да је Правилником о организацији и систематизацији послова од 25.05.2017. године код тужене систематизовано 17 радних места, међу којима се не налази радно место на којем је тужилац радио, на шта је дата сагласност надлежног Министарства. Одредбом члана 27. Правилника прописано је да ће се, у случају укидања послова и радних задатака или смањене радне способности запосленог, запосленом доделити други посао и радни задатак сагласно његовој стручној спреми и радним способностима. Правилником о организацији и систематизацији послова од 25.08.2017. године код тужене је систематизовано 9 радних места са по једним извршиоцем (место директора и 8 радних места фармацеутског профила) међу којима такође није систематизовано радно место на ком је тужилац радио. Министарство здравља РС дало је сагласност на акт о унутршањем уређењу и систематизацији радних места од 25.08.2017. године. Градска управа Града Шапца је 23.08.2017. године закључила Уговор о пружању рачуноводствених услуга са ЛЗМ д.о.о. Шабац из Шапца, као пружаоцем услуга, којим је уговорено да ће пружалац услуга за потребе Градске управе Града Шапца водити пословне књиге Апотекарске установе „Шабац“ у периоду од 01.01.2017. године до 31.12.2017. године и саставити финансијске извештаје за пословну 2017. годину.

Тужена је донела решење од 01.09.2017. године којим је утврђено да је тужилац, који обавља послове радног места „...“ нераспоређен, те му је отказан уговор о раду са даном 31.08.2017. године, због престанка потребе за обављањем послова радног места на којем је радио и утврђено му је право на исплату отпремнине у износу од 281.813,33 динара и право на исплату зарада, накнада зарада и других примања која је остварио до дана престанка радног односа. Тужиоцу је решење уручено 04.09.2017. године преко суседа у Дреновцу, кога је тужилац овластио да прими то решење и исплаћена му је отпремнина у наведеном износу.

На овако утврђено чињенично стање, првостепени суд је применом материјалног права из Закона о узбуњивачима („Службени гласник РС, бр.128/14), Закона о раду („Службени гласник РС, бр.24/05..75/14), Закона о одређивању максималног број запослених у јавном сектору („Службени гласник РС, бр. 68/15,

81/16) и Правилника о организацији и систематизацији послова од 29.09.2014. године, од 25.05.2017. године и од 25.08.2017. године, цитираних у образложењу првостепене пресуде, оценио да је тужбени захтев основан.

Другостепени суд је најпре оценио да тужба у делу захтева којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоца распореди на послове који одговарају његовој стручној спреми и радној способности није дозвољена, јер је у искључивој надлежности послодавца да врши распоређивање запослених, због чега је у овом делу првостепену пресуду укинуо и тужбу одбацио, а потом оценио да тужбени захтев за поништај решења о отказу уговора о раду и враћање тужиоца на рад није основан, због чега је у овом делу преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев. Према датим разлозима, питање организације рада спада у област аутономије послодавца и није у надлежности суда да оцењује целисходност организације и систематизације радних места код тужене као послодавца. Код тужене је дошло до организационих промена и укидања радних места из разлога усаглашавања са Одлуком о максималном броју запослених на неодређено време у систему јавних служби, те је на такву измену Правилника о организацији и систематизацији радних места сагласност дало Министарство здравља РС. Правилником тужене је укинута радно место на коме је тужилац био распоређен, а тужилац у току поступка није указао да је било упражњених радних места на које је могао бити распоређен, односно да му је могао бити обезбеђен други посао и радни задатак, сагласно његовој стручној спреми и радним способностима. Ангажовање екстерног пружаоца услуга за обављање послова који су, да су систематизовани, могли бити поверени тужиоцу, представља дискреционо право туженог да у оквиру своје пословне политике донесе одлуку да ли ће за обављање тих послова систематизовати радна места ради запослења извршилаца на тим пословима или ангажовати екстерног пружаоца услуга. Тужиоцу је уговор о раду отказан из економских разлога, услед чега су извршене организационе промене код туженог укидањем више радних места немедицинских радника, која нису везана за основну делатност туженог због престанка потребе за њиховим радом чији су послови поверени екстерном извршиоцу услуга у немедицинској области. По оцени другостепеног суда нису од утицаја на правилност побијаног решења наводи тужиоца у погледу извршених радњи узбуђивања, јер је код туженог дошло до укидања великог броја радних места немедицинских радника, а тужилац није учинио ни вероватним да је доношење оспореног решења у вези са предузимањем наведених радњи, односно да је од стране туженог злоупотребљена могућност проглашења тужиоца вишком запослених изостављањем његовог радног места из новог акта о систематизацији радних места.

По оцени Врховног суда основано се ревизијом тужиоца указује да је закључак другостепеног суда у преиначујућем делу заснован на погрешној примени материјалног права.

Начелно је правилно становиште другостепеног суда да је организација рада део аутономије послодавца, који самостално утврђује организациону структуру, послове који се врше, услове за обављање послова и број извршилаца и да суд нема овлашћење да испитује оправданост доношења и измена општих аката послодавца које се односе на организацију рада послодавца и систематизацију радних места, односно оправданост оснивања или укидања радних места, нити које услове ће послодавац поставити за обављање одређених послова, јер је то изричито овлашћење послодавца из члана 24. Закона о раду, а да је овлашћење суда испитивање законитости поступка који је претходио доношењу побијаног решења. Међутим, ово под условом да се

реорганизацијом не прикрива злоупотреба права, која је забрањена одредбом члана 13. Закона о облигационим односима, а то правило се супсидијарно примењује и у материји радног права, јер је уговор о раду врста грађанско правног уговора и на њега се примењују начела која важе за уговорно право у општем режиму.

Према члану 2. тачка 1. Закона о заштити узбуњивача, узбуњивање је откривање информације о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера. Према тачки 7. истог члана штетна радња је свако чињење или нечињење у вези са узбуњивањем којим се узбуњивачу или лицу које има право на заштиту као узбуњивач, угрожава или повређује право, односно којим се та лица стављају у неповољнији положај.

Да би се радња предузета од неког лица окарактерисала као узбуњивање, неопходно је да информација која се открива указује да је угрожен јавни интерес, а у циљу његове заштите. Узбуњивач према коме је предузета штетна радња у вези са узбуњивањем има право на судску заштиту, у случају да постоји узрочно-последична веза између радње узбуњивања и штетне радње која је према узбуњивачу предузета.

Одредбом члана 21. истог Закона прописана је забрана за послодавца да чињењем или нечињењем стави узбуњивача у неповољнији положај у вези са узбуњивањем, а нарочито ако се неповољнији положај односи на, између осталог, престанак радног односа.

Одредбом члана 27. став 1. истог Закона прописано је да у тужби за оцену законитости појединачног акта послодавца којим је решавано о правима, обавезама и одговорности узбуњивача по основу рада, по посебним прописима, узбуњивач може истаћи навод да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем, док је ставом 3. истог члана прописано да у посебном поступку суд оцењује основаност навода да појединачни акт послодавца представља штетну радњу у вези са узбуњивањем, у складу са овим законом.

У поступку по захтеву узбуњивача на судску заштиту, у смислу члана 29. Закона о заштити узбуњивача на туженом је терет доказивања чињенице да штетна радња није у узрочној вези са узбуњивањем.

У овом поступку тужилац је истицао да решење којим му је отказан уговор о раду представља одмазду због предузетих радњи узбуњивања, јер је у децембру 2016. године и марту 2017. године пријавио незаконитости и неправилности у раду тужене, односно предузео радње унутрашњег и спољашњег узбуњивања. Правилницима о организацији и систематизацији послова код тужене из маја и августа 2017. године није систематизовано радно место на ком је тужилац радио, а предвиђено је да ће се у случају укидања послова и радних задатака или смањења радне способности запосленог, запосленом обезбедити други посао или радни задатак сагласно његовој стручној спреми и радним способностима. Током периода спровођења рационализације броја запослених код тужене, евидентно је постојала потреба за извршавањем послова какве је тужилац као ... обављао, јер је 23.08.2017. године закључен Уговор о пружању рачуноводствених услуга са ЛЗМ д.о.о. Шабац из Шапца, који ће водити пословне књиге тужене и саставити финансијске извештаје. У таквој ситуацији тужена је требало да у оквиру одобреног броја запослених на неодређено време има у виду и структуру

запослених и да актом предвиди радно место на којем би тужилац обављао послове за којима је очигледно постојала потреба односно да му понуди друго радно место у складу са његовом стручном спремом и радном способношћу пре отказа уговора о раду, а што није учинила.

С тога је по оцени Врховног суда, правилан закључак првостепеног суда да је побијано решење, донето у склопу измене акта о систематизацији укидањем радног места на којем је тужилац радио, последица извршеног узбуњивања од стране тужиоца, односно да представља штетну радњу у вези са узбуњивањем у смислу члана 27. Закона о заштити узбуњивача, односно да постоји узрочно последична веза између поступања тужиоца као узбуњивача и донетог решења о отказу уговора о раду, а да тужени, применом правила о терету доказива прописаног чланом 29. истог Закона, предложеним и изведеним доказима у поступку није доказао да штетна радња није у узрочној вези са узбуњивањем.

Применом члана 191. став 1. Закона о раду реинтеграција запосленог се, у циљу извршења одлуке о враћању тужиоца на рад обавља на тај начин што послодавац, уколико нема могућности да запосленог врати на радно место на ком је до престанка радног односа радио, треба да га распореди на било које друго радно место које одговара његовој стручној спреми и радним способностима.

Имајући у виду све наведено, погрешно је другостепени суд применио материјално право када је ставом другим изреке преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев за поништај решења о отказу уговора о раду и за враћање на рад, због чега је Врховни суд, применом члана 416. став 1. ЗПП, одлучио као у првом ставу изреке.

Испитујући дозвољеност ревизије изјављене против решења садржаног у ставу првом изреке побијане пресуде, Врховни суд је, у смислу члана 410. став 2. тачка 5, у вези чл. 420. и члана 441. ЗПП оценио да ревизија тужиоца није дозвољена.

Према члану 420. став 1. ЗПП странке могу да изјаве ревизију против решења другостепеног суда којим је поступак правноснажно окончан, док је ставом 2. истог члана прописано да ревизија против решења из става 1. овог члана није дозвољена у споровима у којима не би била дозвољена ревизија против правноснажне пресуде. Ставом 6. истог члана је прописано да се у поступку поводом ревизије против решења сходно примењују одредбе овог закона о ревизији против пресуде. Према члану 410. став 2. тачка 5. ЗПП ревизија није дозвољена ако је изјављена против пресуде против које по закону не може да се поднесе.

Одредбом члана 441. ЗПП прописано је да је ревизија дозвољена у парницама о заснивању, постојању и престанку радног односа. Ван ових радних спорова ревизија није дозвољена, осим у случају када се тужба односи на новчано потраживање у ком случају се за дозвољеност ревизије примењују исти услови као и у имовинскоправним споровима који се односе на новчано потраживање (члан 403. став 3. ЗПП).

Правноснажним решењем укинута је првостепена пресуда и одбачена тужба у делу којим је којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоца распореди на послове који одговарају његовој стручној спреми и радној способности.

Имајући у виду да се тужбени захтев у овом делу не односи на заснивање, постојање или престанак радног односа, односно да се не ради о парници из радног спора у смислу члана 441. Закона о парничном поступку код које је ревизија увек дозвољена, као и да се тужбени захтев не односи на новчано потраживање, Врховни суд је оценио да ревизија тужиоца није дозвољена, јер је изјављена против решења против ког по закону не може да се поднесе.

Приликом оцене дозвољености ревизије у наведеном делу нема места примени одредбе члана 403. став 2. тачка 3. ЗПП, која се може применити само у случају када другостепени суд усвоји жалбу, укине првостепену пресуду и одлучи о захтевима странака, што није ситуација у конкретном случају.

Из наведених разлога, Врховни суд је применом члана 413. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

Тужиоцу, према претежном успеху у ревизијском поступку, применом одредби чл. 153, 154. и 163. ЗПП припада право на накнаду трошкова ревизијског поступка и то за састав ревизије у износу од 33.000,00 динара, према важећој Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката. Тужиоцу нису досуђени трошкови судских такси на ревизију и одлуку о ревизији, јер у споровима из радног односа, запослени или бивши запослени плаћају судске таксе само ако се тужбени захтев односи на новчано потраживање, што није ситуација у конкретном случају.

Из наведених разлога, применом члана 165. ЗПП одлучено је као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић